

CROSS COUNTRY LAB

**OD ALATA DO TRANSAKCIJA
KAKO PAMETNO FINANCIRANJE ZAPRAVO DOLAZI NA TRŽIŠTE
ONLINE | 30. TRAVNJA 2026**

Projekt je sufinanciran Programom Europske unije LIFE, posvećenom politikama zaštite okoliša, očuvanju prirode te klimatskim aktivnostima, prema Ugovoru o dodjeli bespovratnih sredstava br. 101120412.

O TREĆEM CROSS COUNTRY LAB-U

Treći Cross Country Lab projekta SMAFIN Expanded, održan online 30. travnja 2026., usmjeren je na ključni izazov provedbe u financiranju energetske učinkovitosti: **neusklađenost između dostupnosti financijskih instrumenata i stvarne realizacije ulaganja.**

Diljem Europe predstavljeni su brojni politički alati i financijske sheme za poticanje energetske učinkovitosti. Međutim, **pretvaranje tih okvira u projekte koji su financijski održivi (bankabilni) i u mjerljive tokove ulaganja i dalje predstavlja trajni izazov.**

Okupljajući donositelje politika, financijske institucije, tržišne aktere i tehničke stručnjake iz Bugarske, Hrvatske, Grčke, Rumunjske i Slovenije, Cross Country Lab je istražio kako se financijski alati pretvaraju iz koncepta u stvarne transakcije te koji su uvjeti potrebni za povećanje ulaganja na tržištima Balkana i južne Europe.

ZAŠTO TRANSAKCIJE I DALJE NE USPJEVAJU UNATOČ DOSTUPNIM FINANCIJSKIM ALATIMA

Samo postojanje financijskih instrumenata ne jamči tokove ulaganja niti uspješnu provedbu projekata. Unatoč rastućoj dostupnosti javnih i privatnih financijskih shema diljem Europe, značajne prepreke i dalje sprječavaju njihovu pretvorbu u stvarne, financijski održive i skalabilne projekte.

Ograničavajući faktori pojavljuju se duž cijelog investicijskog lanca, uključujući oblikovanje politika, pripremu projekata, tehničku validaciju, procese odobravanja financiranja, kapacitete provedbe i generiranje potražnje. U mnogim slučajevima projekti propadaju prije nego što dođu do financijskih institucija zbog slabe tehničke podrške, fragmentirane strukture upravljanja i nedovoljne razine pripremljenosti projekata.

Izazov nije isključivo financijske prirode. Ulaganja u energetska učinkovitost oblikovana su regulatornim okvirima, institucionalnom koordinacijom, povjerenjem tržišta, tehničkim kapacitetima, navikama i obrascima ponašanja. Skaliranje ulaganja zahtijeva snažnije usklađivanje između financijskih mehanizama, struktura upravljanja i stvarne provedbe.

Uobičajene prepreke uključuju:

- fragmentirane tokove projekata
- slabe mehanizme agregacije
- administrativnu i proceduralnu složenost
- ograničene kapacitete posrednika
- nestabilna tržišna očekivanja povezana s promjenama programa financiranja

Nedostaci u provedbi i dalje postoje između ambicija europskih politika i operativne provedbe na nacionalnoj i lokalnoj razini, osobito u sektoru kućanstava i malih i srednjih poduzeća.

STRUKTURALNI UTJECAJ OVISNOSTI O BESPOVRATNIM SREDSTVIMA

Prekomjerno oslanjanje na 100 % bespovratna sredstva može narušiti tržišta i smanjiti poticaje za sudjelovanje privatnog sektora. Istodobno, bespovratna sredstva ostaju ključna za podršku ranjivim skupinama i pokretanje tržišne aktivnosti.

Stalno uvođenje novih programa bespovratnih sredstava smanjuje potražnju za financijskim instrumentima i potiče korisnike da odgađaju investicije u očekivanju budućih subvencija. To stvara nestabilne investicijske tokove i narušava dugoročno povjerenje tržišta..

Ovisnost o bespovratnim sredstvima također utječe na investicijsko ponašanje. U mnogim slučajevima, obnova se više ne promatra kao dugoročno ulaganje koje generira uštede i vrijednost, već kao pitanje javne potpore.

Bespovratna sredstva i dalje imaju važnu ulogu kada se strateški kombiniraju s kreditima, jamstvima i mehanizmima podjele rizika. Kombinirani (blended finance) pristupi učinkovitiji su u razvoju održivog tržišta i mobiliziranju privatnog kapitala.

Ključna zapažanja uključuju:

- bespovratna sredstva trebaju sve više imati ulogu omogućavanja tržišta, a ne njegove zamjene
- dugoročna predvidljivost tržišta ključna je za povećanje ulaganja
- potreban je veći stupanj usklađenosti između europskih i nacionalnih financijskih okvira

JEDNOSTAVNOST I STANDARDIZACIJA KAO PRETPOSTAVKE ZA RAZVOJ

Financijski instrumenti mogu se skalirati samo kada je njihova provedba jednostavna, operativno upravljiva i razumljiva svim uključenim akterima. Administrativna složenost, fragmentirani tehnički zahtjevi i opsežna dokumentacija povećavaju troškove transakcija i usporavaju provedbu..

Pojednostavljenje je posebno važno za kućanstva i MSP-ove, gdje su projekti relativno mali, a administrativni teret može brzo postati nerazmjern.

Standardizirane metodologije, usklađeni tehnički kriteriji i pojednostavljeni postupci validacije smanjuju percepciju rizika i povećavaju interes tržišta. Za financijske institucije operativna jednostavnost ključna je za uvođenje financiranja energetske učinkovitosti u standardne bankarske proizvode i digitalne sustave kreditiranja.

Standardizacija osim tehničkih zahtjeva uključuje i upravljačke strukture, procedure provedbe i komunikacijske prakse.

Ključni omogućujući čimbenici uključuju sljedeće:

- standardizirane tehničke metodologije
- pojednostavljene postupke odobravanja financiranja
- usklađene zahtjeve za dokumentacijom
- digitalnu dostupnost financijskih proizvoda
- operativnu jasnoću za banke i korisnike
- One-stop shop-ovi mogu imati važnu ulogu kada su integrirani u širi ekosustav obnove koji uključuje tehničke stručnjake, financijske institucije, izvođače radova i aktivnosti podizanja svijesti.

KLJUČNI ZAKLJUČCI IZ 3. CROSS COUNTRY LAB-a

- Samo dostupnost financiranja ne jamči uspješno tržišno prihvaćanje niti skalabilne investicijske tokove.
- Ograničavajući faktori pojavljuju se duž cijelog investicijskog lanca, uključujući pripremu projekata, tehničke kapacitete, procese odobravanja financiranja, upravljanje i provedbu.
- Pretjerano oslanjanje na programe temeljene na bespovratnim sredstvima može umanjiti sudjelovanje privatnog sektora i oslabiti dugoročni razvoj tržišta.
- Kombinirani modeli financiranja, koji uključuju bespovratna sredstva, kredite, jamstva i povrate kapitala, prepoznati su kao održiviji pristupi za povećanje ulaganja.
- Pojednostavljenje i standardizacija ključni su za smanjenje troškova transakcija i poticanje prihvaćanja na tržištu, osobito za kućanstva i mala i srednja poduzeća.
- Tehnička pomoć višekratno je istaknuta kao ključni omogućujući mehanizam, uključujući one-stop shop centre koji djeluju unutar šireg ekosustava obnove, u kojem sudjeluju tehnički, financijski i tržišni akteri, uz podršku edukacije i aktivnosti podizanja svijesti.
- Stabilni i predvidljivi regulatorni okviri nužni su za izgradnju dugoročnog povjerenja tržišta.
- Ponašajne prepreke i investicijska kultura značajno utječu na potražnju za obnovom i korištenje financiranja.
- Generiranje potražnje jednako je važno kao i sama dostupnost financiranja.
- Snažnija koordinacija između javnih tijela, financijskih institucija i posrednika nužna je za stvaranje zrelih projektnih tokova.
- Replikacija između zemalja zahtijeva prilagodbu lokalnim upravljačkim strukturama, institucionalnim okolnostima i tržišnim uvjetima.
- Financiranje energetske učinkovitosti sve se više treba promatrati i kao financijski i kao upravljački izazov.

RELEVANTNOST ZA DONOSITELJE POLITIKA I DIONIKE

Financiranje energetske učinkovitosti suočava se s ponavljajućim izazovima na tržištima južne, srednje i istočne Europe. Unatoč razlikama među nacionalnim kontekstima, slične strukturne prepreke i dalje utječu na provedbu i povećanje ulaganja.

Učinkoviti financijski okviri ne ovise samo o dostupnosti sredstava, već i o koherentnom oblikovanju politika, institucionalnim kapacitetima, tehničkoj pomoći i povjerenju tržišta.

Ključne implikacije za donositelje politika i dionike uključuju:

- potrebu za stabilnijim i predvidljivijim dugoročnim financijskim okvirima,
- snažnije usklađivanje europskih i nacionalnih financijskih instrumenata,
- veću integraciju tehničke pomoći unutar financijskih mehanizama,
- poboljšanu koordinaciju između javnih tijela i financijskih institucija,
- jednostavnije i operativno pristupačnije financijske proizvode za kućanstva i mala i srednja poduzeća.

Budući financijski okviri morat će objediniti klimatske ciljeve sa socijalnom uključivošću i praktičnim kapacitetima provedbe, uz postizanje ravnoteže između opsega ulaganja, održivosti tržišta i dostupnosti za ranjive skupine.

Rezultati 3. Cross Country Lab-a projekta SMAFIN Expanded doprinose tekućim raspravama o skalabilnim i uključivim pristupima financiranju energetske učinkovitosti na europskoj razini.

Sudionici 3. SMAFIN Expanded Cross-Country Laba

- **Kiki Papadopoulou**, CRES – SMAFIN Expanded Coordinator
- **Adrien Bullier**, Policy Officer, CINEA
- **Alice Corovessi**, Managing Director, INZEB
- **Kamelia Georgieva**, Senior Expert in International and Pilot Programs and Projects, National Trust EcoFund
- **Dijana Bezjak**, Head of Service for Financial Instruments, Ministry of Regional Development and EU Funds, Republic of Croatia
- **Ioana Voinescu**, Head of Sustainability Department, Banca Comercială Română S.A.
- **Nicholas Stancioff**, Member of the Management Board, Latvian Building Energy Efficiency Facility
- **Eleni Gioti**, Civil and Transport Engineer, M.Sc., former European Investment Bank (EIB) Executive
- **Iva Petkova**, Director, Department “Development, Green Financing and Communications”, Fund FLAG
- **Despoina Kouzioka**, Head of Climate & Environmental Strategy Division, National Bank of Greece